

Afwisselend werk op publieksboerderij de Ridammerhoeve

**“Mam, hier mogen we
geiten aaien!”**





Medewerker Jan begeleidt de zorgvragers



Diereigen gedrag, de hanen beschermen hun territorium

“Kom, we gaan even bij de papegaaien kijken!” Met onvervalst Amsterdams accent spreken de vele kinderen op het erf van de Ridammerhoeve in het Amsterdamse Bos elkaar aan en hollen naar de kippenren. Geen papegaaien, maar echte Hollandse kippen zijn hier te zien. Net als het varken, de koeien en de melkgeiten lopen de landbouwdieren allemaal tussen de consumenten op deze publieksboerderij. Afwisselend werk dus voor boerin Corine Riteco, haar man Willem Dam en alle medewerkers.

Op de Ridammerhoeve in het Amsterdamse Bos is het publiek welkom op een werkende biologisch-dynamische boerderij met 120 melkgeiten en eigen zuivelverwerking, 250 legkippen, enkele koeien en een varken. Meer dan 200.000 consumenten per jaar komen ook daadwerkelijk langs en genieten mee. Met een klein zuigflesje kunnen de bezoekers zelf de lammeren voeren, helpen de melkgeiten uit de wei te halen en te kijken bij het melken of gewoon uitrusten op het terras van de lunchroom. Schoolklassen maken zelf kaas in de gloednieuwe educatieruimte. Alles loopt vrolijk door elkaar.

Een open bedrijf

Zo'n boerderij vereist slim organiseren tussen boerin, boer en medewerkers. “Op maandag en dinsdag zijn we voor het publiek gesloten,” vertelt Corine. “Dan kunnen Willem en de medewerkers ongestoord aan de gang, bijvoorbeeld met het rondrijden van grote balen stro van de opslag naar de potstallen. En op maandag maken we kaas. Goudse kazen met en zonder kruiden, zoals komijn en fenegriek. En feta, maar ook vloeibare zuivel als geitenyoghurt, kwark en boter. We hebben een breed assortiment geitenproducten. Als je dan bij ons komt kopen, heb je ook meteen alles.”

Zo'n 22 jaar geleden startten Corine en Willem de Ridammerhoeve. “We hebben verschillende gemeenten gewoon aangeschreven met onze plannen. We wilden al meteen een open bedrijf, waar mensen konden kijken. En biologisch-dynamisch; we vonden het leuker om zo te boeren en het is een beter verhaal voor de bezoekers.”

De Ridammerhoeve is langzaam in activiteiten gegroeid. “Tot een paar jaar geleden stonden de bizons van dierentuin Artis nog naast ons te grazen. Nu is de bizonstal gesloopt en is onze educatieruimte 't Hooiveld daar gebouwd, gedeel-

telijk met de materialen van de oude stal.” Willem bouwde zelf, met aandacht voor direct contact met de boerderij: de stal voor de nieuwe, oud-Hollandse koeien die de bizons vervangen en voor het varken omringt de nieuwe educatieruimte. “Zo hebben de kinderen altijd uitzicht op een koe of een varken.” In de educatieruimte kunnen de kinderen kaasmaken, of buiten verdwalen in het doolhof. “Zo trekken we de groepen bezoekers wat uit elkaar. Een of twee klassen op je erf moet je van elkaar scheiden in de ruimte, anders is het niet meer leuk,” weet Corine.

Geiten als basis

De flinke kudde melkgeiten graast buiten in de zon of rust uit in de schaduw. Willem werkt het liefst met witte Saanen melkgeiten. “We hebben er ook wel eens wat Nubische geiten ingefokt, vanwege de mooie hangende oortjes, maar de lammeren daarvan vereisen veel zorg.” Wel werkt Willem met een boerenbok om de minder productieve dieren te dekken. “Dat is een felle. In concurrentie met de Saanenbok voor de productievere dieren, worden ze sneller speelt.”

De Ridammerhoeve heeft een wat langere aflammerperiode in drie groepen. “We hebben dan drie tot zes maanden lammetjes, dat is leuker voor de bezoekers. Onze lammeren groeien in een homogene groep goed op. De eerste groep geboorten willen we in december/januari, dan weer in maart en nog een derde groep in april.” De lammeren blijven de eerste veertien dagen bij de moeder. “Dan is de weerstand vele malen beter,” ervaart Willem. Daarna worden ze grootgebracht met opfokmelk van biologische geitenhoudersvereniging de Groene Geit. Willem is enthousiast. “Pure geitenmelk, dat is geweldig spul.”

Naast de melk, zijn de geiten ook nuttig vanwege hun smaakvolle vlees. Geitenvlees wordt verwerkt in de saucij- ▶



Ook bij het melken mogen bezoekers toekijken



Hulpboeren rapen eieren in de kippenstal

zenbroodjes voor de lunchroom op eigen erf. “Dat is een echte hardloper,” lacht Willem. “Daarom moet ik meer geiten aanhouden.” Hij experimenteert ook met de opfok van de bokjes voor geitenvlees. Voor de mannelijke lammeren is geen plaats in de melkerij en zij verdwijnen anders in het gangbare circuit. Willem houdt zo’n 80 bokjes aan, want horecagroothandel de Kweker toont belangstelling. “Ik streef naar 20 kilo geslacht gewicht, dat er wel ‘wat vlees’ aanzit. In de eerste ronde liet ik ze te snel slachten en was het nog maar 10 kilo. Ik leer bij.” De vleesverkoop van de eigen koeien, varkens en uitgelegde kippen loopt redelijk. “Makkelijk vanuit de diepvries, dat vinden onze klanten prima.”

Teeltafspraken

De jarenlange samenwerking met biologisch-dynamisch boer Carl Ferket uit de Flevopolder, die altijd gras-klaver, luzerne en voederbieten teelde voor de Ridammerhoeve en stro leverde, is intussen gestopt, omdat Carl Ferket zijn bedrijf heeft overgedragen. “We waren eigenlijk samen een gemengd bedrijf, en dat beviel uitstekend,” zegt Willem. “Nu hebben we teeltafspraken dichterbij de buurt. Wij verzorgen de teelt van onze voerluzerne bij boerderij de Boterbloem en oogsten zelf onze maïs bij veehouder Klaas van

Dijk. We zijn nog wel op zoek naar vaste afspraken voor stro en krachtvoer.” Het gras-klaverland om de Ridammerhoeve zelf wordt gehooïd. “Daarnaast voeren we nog gewone brok.” De gecomposteerde stalmest gaat, met biologisch-dynamische preparaten verrijkt, over de eigen landerijen. “Tijdens de vorstperiode rijden we dat zelf uit. De zoon van de loonwerker werkt bij ons, dan regel je dat makkelijk.”

Scharrelende kippen

De kippen hebben een eigen stal met ruim stro en een ruime uitloop met zand. Maar ze kunnen ook scharrelen over de rest van het bedrijf. “We houden ze voor de eieren en het vlees. Maar ze pikken ook de vliegenmaden uit de geitenstal weg, wat heel fijn is als je zoveel bezoekers hebt als wij.” De hanen stappen parmantig tussen de kippen door en beschermen de eigen hennen. Naast de speeltuin, tussen de klimmende kinderen, vechten twee hanen geconcentreerd om hun territorium. Ook tussen de bezoekers is voldoende ruimte voor diereigen gedrag. “Onze kippen zijn heel makkelijk. Die vinden het wel best als er kinderen tussen lopen.” Eieren rapen is een perfecte taak voor de vijf tot zeven hulpboeren. “Sommige van onze zorgvragers zijn al heel lang bij ons, het is echt een prima groepje zo. De zorgvragers komen binnen met een eigen PGB (Persoons Gebonden Budget) of via Landzijde. “We weten intussen wel wat goed bij ons past. Zorgvragers die minder geschikt zijn voor een publieksboerderij stuur ik door.”

Organisatie

Met vier vaste parttime krachten voor de boerderijwinkel, een zorgbegeleider en vijf tot zeven zorgvragers, een educatief medewerkster en een wisselend groepje scholieren moet op de Ridammerhoeve heel wat georganiseerd worden. Corine is de drijvende kracht achter de planning en de organisatie op de boerderij. Ze verzorgde jarenlang zelf de ontvangsten en verjaardagsfeestjes. “In het begin ben je natuurlijk dag en nacht bezig met je bedrijf draaiende de houden. Nu loopt het gewoon, en is mijn taak wat meer organisatorisch.”

Kiezen wat ze met de Ridammerhoeve willen, doen Corine en Willem samen. “Toen we begonnen, waren we jonger en alle twee nog ‘leek’; nu hebben we allerlei mensen erbij. Het is wel lekker als je niet meer elke middag zelf hoeft te melken.”

Zorgbegeleider Jan voegt de daad bij het woord en begint met melken. De functionele melkstal is voor het publiek goed zichtbaar, naast de stal. De geiten klimmen enthousiast over een klein loopbruggetje naar hun plekje in de melkrij. Gefascineerd kijken de bezoekers toe als Jan vakkundig de uiers schoonmaakt en de melkstellen aanhangt. Rustig beantwoordt hij vragen van bezoekers. “Bezoekende kinderen mogen helpen met het opdrijven van de geiten, dat is altijd een succes,” weet Corine.

Voor de melkcontrole is ze onlangs overgestapt op het EGAM-managementsysteem van Elda. Corine voert de gegevens in: “Daar moest ik even aan wennen, het is een

nieuw systeem voor ons. Maar het geeft heel handige overzichten en we kunnen er goed mee selecteren op melkgift en -kwaliteit.”

Veel publiek en verschillende takken

Een publieke boerderij is voor het rendement afhankelijk van bezoekers. Dierziekten komen dan slecht uit. “De Q-koorts en het slechte weer hield bezoekers het afgelopen jaar op een afstand, dan draaien we duidelijk minder omzet. We hebben meteen gelobbyd voor het inenten van onze geiten, dat is ook al een jaar geleden gebeurd. We doen mee met de tweewekelijkse melkcontrole en onze kudde heeft geen Q-koorts. Maar voor mensen blijft het iets onbekends.” Met het mooie weer begin deze zomer trekken de bezoekersaantallen duidelijk aan. Dat is ook nodig om de kaas uit de inmiddels wat vollere opslag te verkopen.

Biologisch-dynamisch is de Ridammerhoeve altijd al geweest. “Mijn vader was gangbaar bollenboer, dus ik ontwikkelde al snel een aversie tegen al dat gif. Maar op de MAS leefde het niet zo. Bij ons wel, mijn broer is homeopaat.” Dat komt goed uit, want naast de biologisch-dynamische preparaten werkt Willem eventueel met homeopathische medicijnen en met EM (Effectieve Microorganismen) in de stal. “De dieren blijven er gezond bij. Diergeneeskundigen van de Universiteit Utrecht zijn wel eens langs geweest om schadelijke micro-organismen als E. Coli en Salmonella te inventariseren. Bij ons waren de schadelijke organismen absurd laag. Volgens mij omdat we met gezonde micro-organismen werken en zo geen ruimte overlaten voor de schadelijke soorten. Wij werken met hun natuurlijke vijanden.” Dat ziekenhuizen in België nu ook experimenteren



Het erf met de oud hollandse koeien in de wei

met EM om schadelijke organismen tegen te gaan, volgt Willem gefascineerd.

De verbinding tussen de verschillende takken op de Ridammerhoeve is groot, en Corine en Willem kiezen nog steeds samenhangende oplossingen. “Met ons helofytenfilter vangen we eigen regenwater op, met de zonnepanelen genereren we een gedeelte van onze eigen energie. En mijn laatste droom: het landbouwwerk uitvoeren met een paard. Maar daar moet je de tijd voor hebben,” grijnst Willem. ■

Bedrijfsgegevens

Ridammerhoeve Amsterdamse Bos

**Corine Riteco en Willem Dam
plus medewerkers voor zorg,
educatie, winkel en lunchroom**

Grondsoort : zand

Areaal: 8 hectare pachtgrond om de boerderij, 4-5 ha luzerne bij boerderij de Boterbloem en 1 ha maïs bij veehouder Van Dijk

Veestapel: 120 witte Saanen melkgeiten plus bijbehorend jongvee, 250 legkippen, enkele Oud-Hollandse koeien en een zeug met biggetjes

Melkproductie: 950 liter met 3,92% vet en 3,60% eiwit

Afzet: Van de geitenmelk maakt de Ridammerhoeve kaas, dagverse zuivel en ijs voor verkoop in eigen winkel en lunchroom. Tevens eigen verkoop van geitenvlees, rund-, kip- en varkensvlees en eieren

www.geitenboerderij.nl

Corine Riteco:
“Onze kudde heeft geen
Q-koorts. Maar voor
bezoekers blijft het iets
onbekends.”

